

наўнасьцю чалавека або яго адсутнасьцю на тэй ці іншай тэрыторыі. Нас дзівіць толькі чаму гэта карта, так патрэбна для школ усіх тыпаў, ня вышла асобным выданьнем хоць-бы ў сваім натуральным памеры.

Ю. Бібіла. Беларускі пэрыядычны друк. Сьстэматычны паказьнік матар'ялаў, якія зьмешчаны ў часопісах і зборніках, што выхадзілі на тэрыторыі БССР у 1917—1927 г. г. Выданьне Беларускай Дзяржаўнай Бібліотэкі. Менск 1929 г. іл 4°, 244 + XII бал., 800 экз., цана 4 руб.

З тае прычыны, што выдавецкая справа на Беларусі разгорнута вельмі слаба, амаль выключная большасьць матар'ялаў раскідана па самых розных часопісах. Дзякуючы гэтаму патрэбнымі ў кожным паасобным выпадку матар'яламі было вельмі трудна карыстацца работнікам розных спецыяльнасьцяў. Для практычнага будаўніцтва шмат якія досьледы былі проста невядомы і таму не скарыстоўваліся. З выходам гэтай кнігі даны стан справы цалкам ліквідуецца.

У гэтай кнізе ў сьстэматычным парадку паказаны ўсе матар'ялы, апрача самых дробных, з часопісаў і зборнікаў, якія выходзілі на тэрыторыі сучаснай БССР на працягу 1917—1927 году. Артыкулы, працы, літаратурна-мастацкія творы і інш. разьмяшчаны ў кнізе ў 22 разьдзелах. Апрача таго дадзены паказьнік рэцэнзій ды альфабэтны паказьнік аўтараў. У некаторых падразьдзелах зроблены спасылкі на іншыя падразьдзелы. Усё гэта вельмі палягчае карыстаньне кнігай. Шкада, што выдавецтва адмовілася ўключыць у кнігу праектаваны прадметны паказьнік.

Даная кніга зьяўляецца працягам раней выданых прац Ю. Бібілы — „Паасобныя выданьні на беларускы мове 1917—1924“. „Беларускі пэрыядычны друк 1917—1927“ і інш. Працягам-жа яе павінна зьявіцца выданьне „Беларускай бібліяграфіі 1928—1929 г. г.“, якое Беларуска Дзяржаўная Бібліотэка абяцае ў прадмове да данай кнігі выдаць да другой паловы 1930 году. Гэта трэба шчыра вітаць, але толькі ня тое, што выкананьня абяцанак Бібліотэкі трэба чакаць гадамі. Добра-б было, каб на гэты раз абяцаньне спраўдзілася раней.

Гэту працу Ю. Бібілы трэба раіць усім работнікам на краязнаўчай нічы.

Тыраж замалы, папера дрэнная, цана высокая.

А. П. Георгиевский. Русские на Дальнем Востоке. Заселение Дальнего Востока. Говоры. Творчество. Вып. 1. Заселение русскими Дальнего Востока и современное их распределение (в связи с говорами). Вып. 2. Вопрос о русских говорах побережья залива Петра Великого, Вып. 3. Русские говоры Приморья. Вып. 4. Фольклор Приморья. „Труды Дальневосточного Государственного Университета“ №№ 3, 6, 7, 9. Ц. 6 р. 60 кап. за ўсе выпускі.

Да самага апошняга часу ў Сібіры і на Далёкім Усходзе цікавіліся і вивучалі выключна

азіяцкія народы. Рускімі, калі хто і займаўся, то таксама зварочваў увагу ў першую чаргу на экзатычныя моманты — „сямейскі“ і інш. Новым у данай галіне ў Сібіры зьяўляецца праца Селішчава пра гутаркі і інш. працы апошніх год, а на далёкім Усходзе — даная.

А. Георгиеўскі ў сваёй працы абмяркоўвае пытаньні засяленьня рускімі Далёкага Усходу і гутаркі іх там ды падае фольклёрныя тэксты з кароткімі тлумачэньнямі іх. Пад „рускімі“ ён разумее вялікарусаў, украінцаў і беларусаў і старасца вёсць сваю працу па гэтых разьдзелах. Але наўрад ці магчыма захаваць іх адзінства і рознасьць у адзін момант. Бясспрэчна лепш было-б даваць паасобныя працы аб кожнай народнасьці, што дало-б выразнасьць выкладаньню і палегчыла-б выкананьне яго. Ня глядзячы на тое, што аўтар спыніўся на паўдарозе ў сваім прызнаньні ўкраінцаў і беларусаў, праца яго дае шмат цікавых матар'ялаў. У вып. 3 ён дае цэлы разьдзел „Белорусские говоры Приморья“ [бал. 51—61], у вып. 4 значная колькасьць фольклёрных тэкстаў — беларускія [хоць у 4 вып. ужо ніякага падзелу „рускіх“ няма], у вып. 1 — падаюцца некаторыя весткі аб засяленьні беларусамі Далёка-Усходняга краю і іх разьмяшчэньні там і г. д.

Апрача свайго практычнага значэньня для справы перасяленчай, абслугоўваньня Беларускай нацыянальнай меншасьці на Далёкім Усходзе і інш., праца А. Георгиеўскага цікава таксама і сваім мэтодычным бокам — як будоваў аўтар сваю працу прапэўную насельнасьць аднаго краю.

Георгий Виноградов. Русский детский фольклор. Книга первая. Издание Иркутской секции научных работников. Иркутск 1930, іл 4°, 234 бал., 600 паасобнікаў, цана 2 руб. 50 кап.

Вялікую чыннасьць выявілі краязнаўцы БССР і іншых частак СССР у справе зьбіраньня фольклёрных матар'ялаў. Ня глядзячы на адсутнасьць належным чынам распрацаванай мэтодычнай літаратуры, краязнаўцы на працягу апошніх год назапасілі даволі шмат самых разнастайных фольклёрных тэкстаў. Ня маючы магчымасьці выдаваць на месцы, а тым больш распрацоўваць свае матар'ялы, краязнаўцы з неапраўданай чакаюць апублікаваньня вынікаў такой распрацоўкі і навуковымі асяродкамі. З другога боку тэорэтычнымі адшуканьнямі ў галіне фольклёру і новымі фольклёрнымі тэкстамі вельмі цікавяцца настаўнікі школ розных тыпаў у мэтах вытворчых, а ўласна — для больш пасьпяховага выкладаньня адпаведных разьдзелаў літаратурнага курсу.

Тым больш цікавай зьяўляецца праца Г. Винаградова ў такі момант, а асабліва таму, што яна закранае найменш распрацаваную галіну фольклёру. Даная кніга заключае ў сябе толькі „Игровые прелюдии“. Яна складаецца з дзьвёх частак: апісаньня і тэкстаў. У першай частцы аўтар пасьля адпаведнага

ўступу абмяркоўвае месца гульнівых прэлюдыяў у дзяцінным фольклёры, лічылікі, гісторыю зьбірання і спроб вывучэння лічылак, пахаджэнне лічылак, географічную распаўсюджанасць лічылак, назвы лічылак, знаўцаў і выканаўцаў лічылак, бытаванне і выкананне лічылак, клясыфікацыю, кампозыцыю і лексыку лічылак, словаўтварэнне ў лічылках, лічбавыя і завумныя словы ў лічылках, сэмантыку, сынтас і мэтрычна-рытмічную характарыстыку лічылак, іх рыфму і слоўную інструмэнтаўку. Далей даны заўвагі і дадаткі.

У другой частцы. Вінаградаў пасья ўступу да гэтай часткі падаў самыя тэксты лічылак, за якімі зьмясьціў заўвагі да тэкстаў і іменны і географічны паказчыкі.

Асабліва каштоўнасць кнігі Вінаградава складаецца з таго, што ў ёй спалучаны досьлед з тэкстамі. Раней, як вядома, выдаваліся або тэксты, або досьледы. Працай Вінаградава можна сказаць пачалося сапраўды навуковае выданьне фольклёрных прац.

Нашым краязнаўцам-фольклёрным і наогул этнографам, а таксама настаўнікам-літаратурнікам абавязкова трэба пазнаёміцца з гэтай працай Г. Вінаградава.

Новай рысай для ўсіх прац аб рускім фольклёры зьяўляецца тое, што Г. Вінаградаў дасьледуе і падае тэксты сапраўды рускага фольклёру, не мяшаючы туды украінскага і беларускага.

Выдана кніга вельмі старанна, на добрай паперы, проста і прыгожа, без провінцыяльных прэтэнзій, цана нявысокая.

Слуцкае Раённае Таварыства Краязнаўства. Карта Слуцкага раёну. Плян гораду Слуцку. Дом Культуры ў Слуцку. Млын „Прогрэс“ у Слуцку. Паштоўкі выданья Слуцкага Таварыства Краязнаўства, Слуцк 1930, тыраж 1000 экз. кожная.

Пытаньнем папулярызацыі ідэй краязнаўства і краязнаўчых ведаў пра свой раён параўнаўча вельмі мала займаюцца пакуль што нашы краязнаўчыя арганізацыі. На першым месцы ў гэтай справе стаіць Слуцкае Таварыства Краязнаўства. Выданьнем названых чатырох паштовак яно цьвёрда замацавала гэта месца за сабой. Трэба спадзявацца, што ў парадку соцыялістычнага спаборніцтва, пасля падобных выданьняў іншых краязнаўчых арганізацый яна ня ўступіць гэтага месца іншым і наперад, а пойдзе далей да новых дасягненьняў.

Зьмест для даных першых чатырох паштовак выбраны дужа добра. Найпатрэбнейшае рэччу ў краязнаўчай і іншай, асабліва асьветнай, працы зьяўляецца карта раёну. Калі ў якой-небудзь раённай установе і ёсьць карта раёну, то яна шырокім масам зусім недаступна. Тое самае можна сказаць і пра пляны раённых цэнтраў. Далей, вельмі патрэбна папулярызацыя сярод шырокіх мас нашых культурных і гаспадарчых дасягненьняў. Слуцкае Таварыства дало самыя яскравыя прыклады іх у дзвюх другіх паштоўках.

Слуцкі млын „Прогрэс“ мае значна больш, чым раённае значэньне. Дом Культуры пабудаваны савецкай уладай на месцы і з рэштак былой камэрцыйнай школы, спаленай беларэволюцыяй пры адступленьні ў 1920 г. Ён зьяўляецца найлепшым паказчыкам дасягненьняў Савецкага будаўніцтва на Слуцчыне.

Але карта і часткова плян маюць ня толькі папулярызацыйнае, але і вытворчае значэньне ў краязнаўчай і школьнай працы. Адпаведнымі адзнакамі, замалёўкай і д. т. п. з гэтай карты можна зрабіць па паштоўках цэлы атлас раёну, ня трацячы часу на копіяваньне карт.

Выкананьне арыгіналаў паштовак неаднолькавае. Карта зроблена добра, толькі шмат якія назвы паселішч няправільныя. Плян таксама здавальняючы, фотографіі Дома Культуры і млыну зроблены, як відаць, не для паштовак адмыслова і таму выглядаюць горш. Будынкам цесна на паштоўках і яны маюць від плоскіх, бо за і навокал іх няма прастору. Клішэ зроблены цынкографіяй Беларускага Дзяржаўнага Выдавецтва груба, што значна адбілася на якасьці паштовак.

Першую спробу Слуцкага Таварыства Краязнаўства ў гэтай галіне трэба вітаць і раіць усім іншым краязнаўчым арганізацыям скарыстаць яе ў сваёй працы.

М. Касьпяровіч.

Краёвы слоўнік Чэрвеншчыны. Улажыў М. В. Шатэрнік. Пад рэдакцыяй М. Я. Байкова і Б. І. Элімаха-Шыпілы. Выданьне Беларускага Акадэміі Навук. Менск 1929. in 8°, 317+10 ст., 2000 паасобнікаў, цана 2 руб. 50 кап.

Сярод найактуальнейшых беларускіх гуманітарных навуковых выданьняў краёвым слоўнікам належыць адно з першых месц. Пра неабходнасць зьбірання беларускіх слоўнікавых матар'ялаў, укладаньня краёвых слоўнікаў і выданьня акадэмічнага слоўніка Беларускай жывой мовы ёсьць шмат розных пастаноў. Паміж тым справа даволі марудна па-соўваецца наперад. Тым больш шыра мы можам вітаць зьяўленьне другога беларускага краёвага слоўніка.

Пасья прадмовы камісіі для ўкладаньня слоўніка жывой беларускай мовы, у якой спатыкаем выразна няправільныя цьверджаньні, якія, праўда, не датычаць данага слоўніка, ідзе прадмова ўкладальніка, з якой відаць галоўна асаблівасьць Чэрвенскага слоўніка. Яна заключаецца ў тым, што слоўнік зьмяшчае словы толькі з вельмі невялікай тэрыторыі, якая складаецца з частак Смілавіцкага, Пухавіцкага і Шацкага раёнаў, што колісь уваходзілі ў склад б. Чэрвенскага пав. Шкада, што ўкладальнік ня даў карты гэтай тэрыторыі.

У слоўніку сабраны вельмі вялікі слоўніквы матар'ял, сярод якога ёсьць шмат словаў, якія зоймуць сваё месца ў літаратурнай беларускай мове і раней былі ёй невядомы.